

MAGYARSÁGTUDAT FORMÁLÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI DIASZPÓRÁBAN ÉLŐ GYERMEKNEK TERVEZETT PROJEKTBEN

KÖVECSESNÉ DR. GÓSI VIKTÓRIA, GOSI.VIKTORIA@SZE.HU
DR. LAMPERT BÁLINT, LAMPERT.BALINT@SZE.HU
SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM APÁCZAI CSERE JÁNOS KAR

BEVEZETŐ

A digitális kultúrában növekvő fiatalság kutatásával számos írás foglalkozik (Gyarmathy, 2012., Tari, 2011,2013,2015,2017 Kövecsesné, 2018., L.Stipkovits, 2020) Az általuk leírt jelenségeket, jellemzőket figyelembe véve megállapíthatjuk, hogy a XXI. században, digitális kultúránkban az oktatás alappilléreit a következő tényezők kell, hogy alkossák, melyeket a tanítási-tanulási folyamat tervezése, szervezése során be kell építenünk a folyamatokba. Ezek közé tartozik a tanulói szükségleteket maximálisan figyelembe vevő adaptív, differenciált oktatás, a többszörös intelligencia elmélet alapján tervezett oktatás, a tanulók érzelmi intelligenciájának fejlesztése, a fejlesztő értékelés gyakorlatának megvalósítása, a tanulás tanulása, az együttműködésen alapuló kooperatív tanulás, a stratégiai gondolkodás és a holisztikus szemléletmód kialakítására irányuló projekttervezés, a stratégiai játékok, a mozgás, zene, ritmus, ütem és a művészetek, drámapedagógia integrálása a tanulási folyamatokba, a digitális oktatási eszközrendszer kreatív és adekvát alkalmazása (*Digitális gyerekek felkészítése a digitális világra*). Kiemelt feladatunk mindezek mellett a hagyományaink, a fenntarthatóságra nevelés értékrendjének érvényre juttatása. Tanulmányunk egy olyan pedagógiai projekt bemutatását tűzte ki céljaként, mely ezen gondolatok figyelembe vételével realizálódott a diaszpórában élő és a magyar nyelvet és kultúrát tanuló gyermekek számára megvalósult „Magyar Tavasz” projektben.

1. A PROJEKT FOGALMI HÁTTERE, ÉRTELMEZÉSE

Kilpatrick írta le először a projekt módszer elveit és alkalmazását az 1918-ban megjelent „*The project method*” című könyvében. „Kilpatrick a projekt módszer lényeges elveiként említi meg azt, hogy a tanulásnak a célszerű tevékenységekre, problémamegoldásra, a tanulók szükségleteire és érdeklődésére kell épülnie. A gyermektanulmányozás elveivel összecsengően a teljes személyiség formálását, a tantervnek a társadalmi valósággal való szoros kapcsolatát és az iskolán belüli rugalmasságot tartotta fontosnak.” (Falus, 2003:279)

Hortobágyi Katalin értelmezésének megfelelően „A projekt egy sajátos tanulási egység, melynek középpontjában egy probléma áll. A feladat nem egyszerűen a probléma megoldása, hanem a lehető legtöbb vonatkozásnak és összefüggésnek a feltárása, amely a való világban az adott problémához organikusan kapcsolódik. A projekt módszer tudatos tervezést igényel, csakhogy elsősorban a tanulói tevékenységek tervezését, nem pedig pusztán azon ismereteket és készségeket, amelyeket egy uniformizált folyamat végén a tanulók igen nagy szórással sajátítanak el.” (Hortobágyi,1991:5) A projekt megvalósításának menetében a probléma meghatározását, témaválasztást követően a tervezés fázisa következik, majd a projekt

kivitelezése, nevezetesen a szervezés, az adatgyűjtés, a témafeldolgozás és a produktumok összeállítása bemutatható formában. Ezt követően kerül sor a projekt bemutatására, felülvizsgálatára és a továbbfejlesztésére.

A projektmódszer további jellemzője a gyakorlatorientáltsága, a mindennapi élettel való szoros kapcsolata. Köthető egyetlen tantárgyhoz is, de a téma lehet tantárgyakat átfogó, tantárgyközi is, a gyermekek, a hallgatók teljes értékű tagjai, főszereplői a folyamatnak. A projekt középpontjában a tanulók által elfogadott és végig motiváló erőként ható cél áll. Jellemzője, hogy a projektmunka valóságos produkció érdekében történik, továbbá csak együttműködés során valósítható meg. A munka, a tanulás és a játék ötvöződik a projektmunkában. A definíció magában foglalja a problémaközpontúságot, a kreativitás és az innovativitás lehetőségét, a gyakorlatorientált, „praktikus” gondolkodás megvalósulását, a nevelési feladatok által közvetített hatásrendszer érvényesülését.

Véleményünk szerint a pedagógiai projektek többet jelentenek egy módszernél. Sajátosságait, komplexitását, célkitűzéseit, a tanítási – tanulási folyamat jellegét, a szervezeti kereteket, formákat és a projektek során alkalmazott módszereket és szervezési módokat, továbbá az értékelést is figyelembe véve inkább oktatási stratégiáról beszélhetünk, mint oktatási módszerről. Kovátsné Németh Mária a projektoktatás kifejezést alkalmazza A fenntartható oktatás és projektpedagógia című munkájában. Véleménye szerint *„a projektoktatás egy új oktatási stratégia, amely kiválóan alkalmas a tanulás tanulására. A projektoktatás olyan célközpontú oktatási stratégia, amely a sajátos célok elérését, a valós életet integráló tanulási tartalommal, a komplex szemléletmódot segítő, a tevékenység-központú, feladatorientált tanulói tevékenységet biztosító szervezési formákkal, módszerekkel, technikákkal, eszközökkel, az iskolai keret kitágítva természetes tanulási környezetben valósítja meg, és az eredményeként létrejött projekt további célok megvalósítását motiválja.”* (Kovátsné Németh, 2006:75-86) A projektoktatás lényeges jellemzői közé tartozik, hogy a fent említett stratégia jellegéből adódóan lehetőség van az indirekt hatásrendszer érvényesülésére. Lehetővé válik az alapvető szociális kritériumok gyakoroltatása, a demokratikus közélethez szükséges készségek elsajátítása. A tanulás a gyermek aktív, alkotó részvételével örömteli tevékenységgé válik, a tanulás eredményeként önálló, egyéni szemlélet, kultúra születik, további célok megfogalmazására készlet, továbbá eszköztára lényegesen gazdagabb, mint a hagyományos tanítási-tanulási folyamat eszköztára. A projektoktatás módszereit Kováts - Németh Mária foglalta össze az Erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig című könyvében.

Az első csoportba kerültek a személyes célok megismerését elősegítő módszerek, mint a beszélgetés, heurisztikus beszélgetés, vita, tanulói kiselőadás, szerepjáték, elbeszélés, hangos gondolkodás, támogatott felidézés, fogalmi térkép.

A második csoport az önállóságot, kreativitást, kutatást elősegítő módszerek. Ilyen a megfigyelés, kísérlet, mérés, gyűjtés, elemzés, tervezés, vizsgálat, adatfeldolgozás, elemzés összehasonlítás, rendszerezés, kutatás, kérdőíves felmérés, interjúk, exploráció, terepkutatás, alkotás, esettanulmány, tanulási szerződés, házi feladat, hatásvizsgálat.

A harmadik csoportot az együttműködést feltételező módszerek alkotják, mint a szerepjátékok, projektmódszer, kooperatív eljárások, szituációs, dramatikus helyzetgyakorlatok, tanulmányi kirándulás, vetélkedő, verseny, tárlatvezetés, rendezvények szervezése. (Kováts-Németh M. 2010:211) Természetesen ezek a csoportok nem egymást kizáró kategóriák. Egy módszer éppúgy szolgálhatja a személyes célok megismerését, mint a kreativitást és az együttműködést. Ez a csoportosítás azt szemlélteti, hogy melyik módszer mire alkalmas a leginkább.

Mindezen módszerek alkalmazása a projektmunka során hatékonyan járul hozzá a holisztikus szemléletmód formálásához, az ennek megfelelő világkép kialakításához, a kritikus gondolkodás fejlesztéséhez, a szociális és tanulási készségek elsajátításához, továbbá az értelem és érzelem egyensúlyát biztosítja.

A projektoktatás mindezek mellett a nyílt oktatás klasszikus változatának tekinthető. Hiszen ennek során az oktatás tartalmának, menetének, szervezési és módszerbeli megoldásainak, az alkalmazott eszközöknek, az elvárt eredményeknek, valamint ezek értékelési módjainak a meghatározásában a tanulónak is döntő szava van. (M. Nádas, 2003:24) A projektoktatás során megvalósuló tanulási folyamat ezáltal a spontán, természetes, latens tanulási folyamathoz több elemében hasonlíthat, hiszen olyan cél érdekében tevékenykedhetnek a tanulók, mely számukra vonzó, érdekes; választhatnak a társas vagy egyéni tanulási körülmények között; a páros vagy csoportos tanulás esetén azokkal dolgozhatnak együtt, akikkel szívesen is teszik; az oktatás időbeli körülményeinek alakításában döntő szavuk lehet, továbbá nem arra koncentrálnak, hogy milyen külső követelményeket kell a folyamat végére teljesíteni, hanem a projekt kidolgozása során a belső motivációra épülő tanulás természetes következmény.

2. MAGYARSÁGTUDATOT FORMÁLÓ PROJEKT A DIASZPÓRÁBAN

2019 nyarán negyedik alkalommal került sor a Katalóniában élő magyar gyermekek nyári táboroztatására, melynek egyik legfőbb célja volt a gyermekközösség fejlesztése a magyar kultúra, irodalom, művészet, zene és a néphagyományok segítségével. Célunk volt, hogy a 4-14 éves korú táborozó gyerekek ismerjék meg a népi kultúránk értékeit, hagyományait. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, erősödjön a magyarságtudat érzése. Erősödjön a magyar nyelv használata, fokozódjon bátorságuk, erősödjön önértékelésük a magyar nyelvhasználat során.

A tábor tervezése során olyan módszereket választottunk, melyek a mai digitális generáció oktatása során nagy jelentőséggel és hatékonysággal bírnak. Így a projektmódszert állítottuk a középpontba, kooperatív tanulási technikákkal, szerepjátékokkal, felfedeztető, játékos, munkáltató módszerekkel.

A projektmunka tervezése során Howard Gardner többszörös intelligencia területek fejlesztéséhez kapcsolódó elméletét is alapnak tekintettük. Az emberek különböző csoportjainak kognitív képességeit vizsgálva Gardner kutatásai azt mutatták, hogy az intelligencia az agy különböző területeire összpontosul, mely területek egymással kapcsolatban állnak, egyik terület a másikra épít, de szükség esetén képesek önállóan is működni, és megfelelő körülmények között ezek a területek fejleszthetők. Kutatása eredményeként korábban nyolc intelligenciaterületet írt le, melynek fejlesztése az oktatás folyamatában nélkülözhetetlen. (Nicholson-Nelson 2007)

A „Magyar tavasz” projekthetünk során a foglalkozások menetét az intelligencia területek figyelembevételével alakítottuk ki, így hatékonyabban sikerült a differenciálást is megvalósítanunk. Minden tanuló rendelkezik azokkal a sajátosságokkal, melyek egy-egy terület kibontakoztatását teszik lehetővé, ezáltal más területek is hatékonyabban fejleszthetők. Az ilyen szemléletben megtervezett foglalkozások a két agyfélteke működésének összehangolását is kiválóan segítik.

A projekt kivitelezésének célja volt a tanító és gyógypedagógia szakos hallgatók felkészítése a projektfeladatokra. A magyar tábor felhívásának közzététele után 29 hallgató jelentkezett.

Motivációs levelet kértünk tőlük és egy elbeszélgetésre hívtuk őket, így választottuk ki a 6 hallgatót. A hallgatók kiválasztását követően minden héten egyszer találkoztunk a projekt előkészítő szakaszában, és megbeszéltük az aktuális feladatokat. A személyes találkozók mellett egy padlet felületet hoztunk létre, ezen keresztül láthatta mindenki az összes feladatot, segédanyagot, projekttervet, munkafüzeteket, dalokat, táncokat..... (www.padlet.com)

1. kép: A tábor szervezésének padlet felülete

Úgy gondoljuk hasznos volt ez a megoldás. Mindenki egy helyen megtalálhatott minden információt és a gyors kommunikációra is lehetőségünk volt az oldal segítségével. Az előkészítés során két munkafüzetet is készítettünk a kicsik és a nagyobbak számára. A célunk az volt, hogy haza vihessék magukkal a dalokat, verseket, a játékos feladatokat. A munkafüzetek a projekthét tematikájához kapcsolódtak.

Az előkészületek részeként egy nagy postai csomag is kiküldésre került a táborhoz szükséges eszközökkel, illetve a társasjátékokkal, melyek főként a magyar népmesék világához kapcsolódott.

2.1. Problémafelvetés

A diaszpórában élő magyar gyerekek számára kevés lehetőség adódik a magyar nyelv és kultúra, a magyar népszokások élményszerű megismerésére. Bár számos helyen működnek hétvégi magyar iskolák sok esetben a távolság is nehezíti a gyerekek eljutását a hétvégi programokra.

2.1.1. A magyar tábor célja

- A Katalóniában élő magyar gyerekek közösségének fejlesztése a magyar kultúra, irodalom, művészet, zene és a néphagyományok segítségével.

- A táborozó gyerekek ismerjék meg a népi kultúránk értékeit, hagyományait.
- Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők munkásságát, eredményeit.
- Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, erősödjön a magyarságtudat érzése.
- Erősödjön a magyar nyelv használata, fokozódjon bátorságuk, erősödjön önértékelésük a magyar nyelvhasználat során
- A tanító és gyógypedagógia szakos hallgatók felkészítése a táboroztatási feladatokra.

2.1.2. Fejlesztendő kompetenciák

- **Kognitív kompetencia:** Gondolkodási képességek fejlesztése, kommunikációs képesség fejlesztése, figyelem, emlékezet fejlesztése, beszédfejlesztés, kifejezőkészség fejlesztése
- **Szociális kompetencia:** Kooperatív együttműködés, közös problémamegoldás, tolerancia, alkalmazkodás képességének fejlesztése, gondoskodó attitűd fejlesztése
- **Személyes kompetencia:** Önismeret, önértékelés

2.1.3. Nevelési feladatok

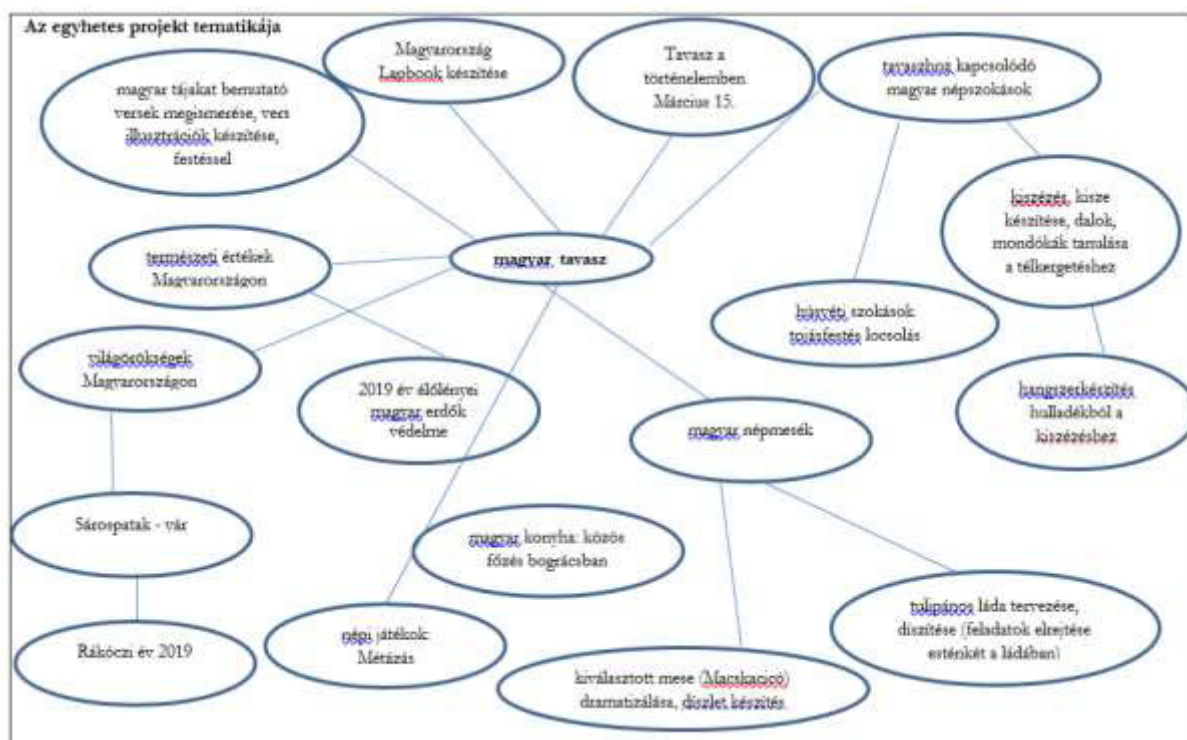
- **Környezeti nevelés:** Környezettudatos magatartás formálása, természetvédelem, a magyar táj, a kultúra örökségének védelme
- **Erkölcsei nevelés:** Személyes felelősség megéreztetése a magyar táj, a magyar kultúra iránt, Nemzeti identitás erősítése, hazaszeretetre nevelés; A magyar népszokások, néphagyományok, a magyar kultúra tisztelete, értékővő magatartás formálása
- **Esztétikai nevelés:** Szépre való nyitottság, fogékonyság, az igényes, szép alkotások iránti elkötelezettség fejlesztése
- **Értelmi nevelés:** Kognitív képességek fejlesztése, kreatív, kritikai gondolkodás formálása

A tábor megvalósítói:

Táborvezető: Kövecsesné G. Viktória SZE AK

Táboroztató kollégák: Lampert Bálint SZE AK, Milbik László SZE Gyakorló Iskola

A táborban segítő hallgatók: Ivánkovics Vanessza TAN III., Tulok Fanni TAN III., Nemes Kíra TAN II., Fülöp Ágnes TAN II., Kerner Tímea GAN II. Vincze Izabella TAN III.

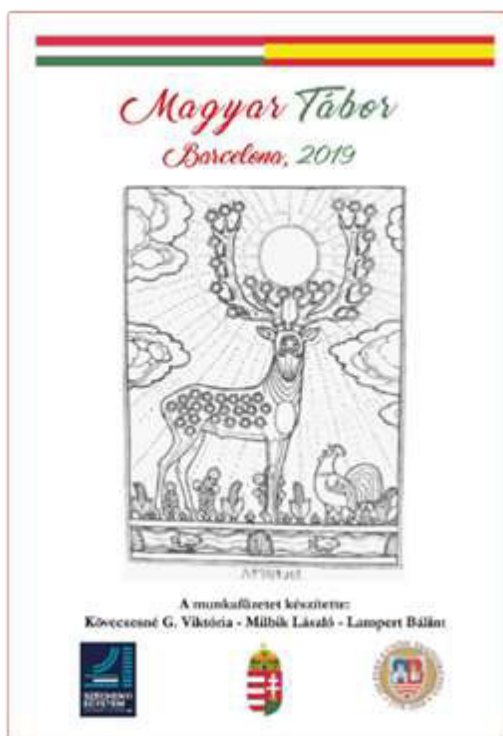
2. kép: A tábor tervezéséhez készített fogalmi térkép

1. Táblázat: A tábor projektterve

Napok	Program	Módszerek, eszközök, szervezési módok
1.	Hétő Délelőti Éltetés, elhelyezkedés a szobákban, a heti program megismerése, ismerkedés a programvezetővel, önismereti, közösségfejlesztő játékok, névtanulási játékok gyakorlatozással, tábori projektfűzet előkészítése Éleli Délután Immerzés - Községfejlesztő játékok, Közös alkotó munka: tulipános láda elkészítése, kifejtése a megtervezés után (A tulipános láda a tábor során minden este feladatokat, játékokat rejt, a hét vacsora után fedezünk fel minden nap) Társasjáték, dicsőítés Ritmushangszerek elkészítése PL Este Mit rejt a tulipános láda? Daltanulás, táncmozgás Napi programban a délutáni foglalkozás után... futás/sportpálya, foc	Szervezési módok: frontális munka, egyéni munka, páros munka, kooperatív csoportmunka A héte minden gyereket kap egy projektmanifesztációt játékos feladatokkal. Két játék közül ebből. Egy az órád és a kislátás gyereket számára, egy a nagyobb gyerekeknek. Módszerek: beszélgetés, szerepjáték, játék, kooperatív módszerek: Keresed, Adj meg párb, Beszél meg! Mindent rólam, Csináram, Mozgásem névtanulási játék, struktúrák rendezés technika, foglami játék Eszközök: tábori projektfűzet, feladatlapok, csomagoló papírok, színes ceruza, festék, esetleg, nagy kartondoboz - hulladék (tulipános ládának), csoportosítás eszközei hulladékhangszerekhez: színeket gyűjtött otthoni hulladékok (papír, tojás, műanyag tartó, műanyag kupakok, szőr - fém kupakok, műanyag kanalak, szék, üveg) (töltési: bab, lenese, apró kavics)
2.	Kedő Régiel tova, mozgóel éleztető Délelőti Tavaszi népszokások, hagyományok Magyarországon. A tavaszi ünnepek I. Készítés, Készé „báb” készítés, jelképes elnevezés Éleli Délután A tavaszi ünnepek II. Húsvéti hagyományok, tojásfestés - festőnővének, Locsolóversetek megtanulása, locsolás Példák: húsvéti tojás, tojásfestés Éleli: Mit rejt a tulipános láda? Játékos feladatok (dalok, mesék, történetek, játékok, kincskereső, mozgásem játékok...) Napi programban a délutáni foglalkozás után... futás/sportpálya, foc	 Szervezési módok: frontális munka, egyéni munka, páros munka, kooperatív csoportmunka Módszerek: játék, munkáltató módszerek, beszélgetés, bemutatás, szemléltetés, a kislátás készítés technikája Eszközök: projektfűzet, feladatlapok, kifestő tojások, tojásfesték, vaszkéta, írka, használat, minták a tojásfestéshez, készítéséhez szükséges, lemelezett lapok, krepp papír, köté, fa bot tuskóba elhelyezve (szék alapja)

3.	Szerda <u>Reggeli toaia, mozgásoz ébrazatő</u> Délelőti A Magyar erdői előzslaga, ökológia jatek. Az erdő és az ember, Az erdő szerepe az ember életében az erdőszé környezetudatos munkája – a magyar erdő, Magyar faak szerepe <u>Legyen Ön is Miliomoz jatek! Interakív vetélkedő</u> Délután <u>Alkotoz munka</u> A 2019 év előlévő Magyarozslagoz Tengerparti fürdés <u>Ere Mit rejz a tulpánoz lida?</u> (játak, mesék, történetek, quizjáték, kincskereső, mozgásoz játéka...) 	Szervezési módok: frontális munka, egyéni munka, páros munka, kooperatív csoportmunka Módszerek: beszélgetés, szerepjáték, játék, kooperatív módszerek, oktatásozter készítés Eszközök: táboz projektfüzet, feladatlapok, csomagoló papírok, szereplőjáték, filmgombolyag, számítógép, projektor,
4.	Csütörtök <u>Reggeli toaia, mozgásoz ébrazatő</u> Délelőti Tavaz a történelemben: március 15., Március ifjak, <u>kokárda készítés</u> Délután II. Rákóczi Ferenc – 2019 év magyar történelmi személyisége	Szervezési módok: frontális munka, egyéni munka, páros munka, kooperatív csoportmunka Módszerek: beszélgetés, szerepjáték, játék, kooperatív technikák: mozaik, aradalmi körök
	Kooperatív csoportmunka 1. Zászlókeszítők csapata: Rákóczi zászló készítése - <u>Vasasza</u> 2. Építészek csapata: Szarospataki vár aramából homokgruma készítésel. <u>Kőz</u> 3. Címekészítők csapata: Rákóczi címet Ági 4. Csafádkészítők csapata: csafádk készítése <u>Művek I. - Timi</u> 5. Tudósok csapata: <u>Imelettartalmú szöveg feldolgozása, bemutattása Iza</u> <u>Rákóczi harang hangja – Rákóczi énekek tanulása</u> <u>Ere Mit rejz a tulpánoz lida?</u> (Adó király katonái!) Napi programban a délutáni foglalkozás <u>utó</u>, fürdés/sportpálya, foci	Eszközök: projektfüzet, feladatlapok, csomagolópapír, zászló, címer sablon, dalok kottája, homokgruma Főnézhez szükséges hozzávalók, keverő tálak, kenyérutó, tpu
5.	Péntek <u>Reggeli toaia, mozgásoz ébrazatő</u> Délelőti Magyar költők tájező verseinek megismerése, illusztrációk készítése a versekhez festéssel, kollázstechnikával (nagyobbakkal) <u>Köveknek mese, versfeldolgozás</u> Délután <u>Világörökségek Magyarozslagoz</u> <u>Mézás megismerése, megtanulása</u>	Szervezési módok: frontális munka, egyéni munka, páros munka, kooperatív csoportmunka Módszerek: beszélgetés, alkotás, munkáltató módszerek, bemutatás, kooperatív módszerek: 3 ujas technika, Eszközök: táboz projektfüzet, feladatlapok, csomagoló papírok, színes formák, ütőbotok, labda, kéta

	<i>Este</i> Mit rejt a tulipános láda? (dalok, mesék, történetek, <u>gyűjtések</u>, kincskeresés, mozgásos játékok...)	
6.	<i>Szombat</i> <u>Reggeli torna, mozgásos ébresztő</u> <i>Délelőtt</i> Honfoglaló játék (A televízióban is működő játék adaptálása a gyerekek életkori sajátosságaihoz igazodva) Cél: A héten megismert információk, tapasztalatok rendszerezése, szintetizálása <i>Élkid</i> <i>Délután</i> A héten tanultak összefoglalása, rendszerezése játékosan, alkotással: „<u>Lapbook</u>” készítése Magyarországról, a héten elkészített alkotásokból kiállítás készítése Este a vasárnapi bemutató próbája, záró est Napi programban a délutáni foglalkozás <u>után</u> : fürdés/sportpálya, foci	Módszerek: beszélgetés, játék, munkáltató módszer Eszközök: színes kartonlapok, előre kivágott sablonok, ragasztó, olló, színes papírok, számítógép, projektor
7.	<i>Vasárnap</i> <u>Reggeli torna, mozgásos ébresztő</u> <i>Délelőtt</i> Szülők fogadása – a héten tanult dalok, táncok, népszokások bemutatása A tábor zárása, elköszönés	Bemutató
+ kézműves tevékenysé- gek a hétre	<u>Gröngrákos (virág)</u> <u>Nemzetünk készítése</u> <u>Madár készítése</u>	

3. kép: A tábori programhoz készült munkafüzet borítója

4. kép: Tavaszi néphagyományok megismerése

5. kép: Kiszérés

2.2. 2019. II. Rákóczi Ferenc éve

Tanulmányunk következő részében néhány gyakorlati példát szeretnénk mutatni a projekt foglalkozásaiból. A 2. számú táblázat a II. Rákóczi Ferenc évhez kapcsolódóan egy irodalmi körök elnevezésű kooperatív technika segítségével valósult meg.

2. táblázat: II. Rákóczi Ferenc év foglalkozás terv rövid vázlata

Témakör: 2019. II. Rákóczi Ferenc éve

A foglalkozás célja: A II. Rákóczi Ferenc évhez kapcsolódóan tájékozódjanak a gyerekek II. Rákóczi Ferencről, a történelmi személyiség jelentőségéről és családjáról. Ismerkedjenek meg a kor jellegzetes zenei kultúrájával.

Alkalmazott módszerek: beszélgetés, szemléltetés, magyarázat, kooperatív és kritikai gondolkodást fejlesztő technikák (irodalmi körök)

Tanulásszervezés:

frontális munka, kooperatív csoport munka, önálló munka

Eszközök:

szövegrészek, csoportalakításhoz szükséges eszközök, sablonok, fénymásolt anyagok, homokgyurmakészlet, csomagolópapírok, tempera, domborításhoz krémes tubus, dalszövegek

I. Ráhangolás

Csoportalakítás

A tábor vegyes életkori összetétele miatt (4-14 év), a csoportalakításnál elsődlegesen az életkort vettük alapul és az egészen kicsi (óvodás, kisiskolás) gyerekek kerültek a várépítő asztalhoz. A nagyobb gyerekeknél az érdeklődésük szerint ülhetnek le a feladatokhoz.

Az előzetes ismeretek, benyomások feltérképezésére beszélgetést kezdeményeztünk. Ki mit tud II. Rákóczi Ferencről, mit hallott róla, milyen ismeretei vannak. Az előzetes ismeretek felidézésére kiválóan alkalmas lehet kötetlen írás, egy fogalmi térkép készítése, vagy szóbontó létrehozása is.....

II. Jelentésteremtés

A jelentésteremtés szakaszában az irodalmi körök kooperatív technika átalakított formájával dolgoztunk. Az irodalmi körök strukturált vitacsoportok. A struktúrát azok az előre meghatározott szerepek teremtik meg, amelyeket a csoport tagjai a vita, megbeszélés során felvesznek. A tanulók sokféle szerepet kaphatnak, melyeket a különböző „ülések” alkalmával cserélgethetnek. A tanár szerepe ezekben az irodalmi körökben leginkább az, hogy nyomon kövesse az ott zajló folyamatokat, és esetenként (egy-egy felvetéssel) lendületet adjon a beszélgetésnek. (Bárdossy, Dudás 2009:2016)

Bár a technika jobbra a magyar nyelv és irodalom órákhoz kapcsolódik szorosabban, de alap gondolatát más tantárgyak oktatása során is hatékonyan lehet alkalmazni. Egy-egy szerepkörhöz nagyon jól tudunk kapcsolni különböző típusú feladatokat, melyek egyik- vagy másik intelligencia területet erősítik. Foglalkozásunkon ezt valósítottuk meg.

Intelligencia terület	Irodalmi körök (szerep)	Feladat
Verbális – nyelvi Nyelvi kifejezés könnyedsége jellemző, valamint a nyelvi finomságokra, a szórendre és a szavak ritmikájára való érzékenység. Kulcsszavak: Olvasás, írás, történetmondás, adatok	Irodalmárok csapata	Eszközök: Rákóczi szőlőpásztora Csengő Palkó c. történet, történetpiramis sablon <i>Olvasátok el a történetet! Készítsétek el az olvasottak alapján történetpiramist és meséljétek el a többieknek a mondát ennek segítségével.</i> Történetpiramis: Ez egy történetsémát megjelenítő grafikai szervező, amelynek segítségével – az egyre hosszabb sorokban – feltárhatjuk a történet szerkezetét, illetőleg lényeges elemeit. Alkalmazható a ráhangoló, felidéző szakaszban és a reflektáló szakaszban is.

memorizálása, verbális gondolkodás		Szerkezete: 1 szó a főszereplőről 2 szó a jellemzésről 3 szó a helyszínről 4 szó a problémáról 5 szó az egyik eseményről 6 szó a másik eseményről 7 szó egy harmadikról 8 szó a megoldásról (Nemoda 2008)
Matematikai logikai, <i>Absztrakt rendszerek és összefüggések megértésének képessége, induktív, deduktív érvelés képessége jellemző.</i> Kulcsszavak: Matematika, érvelés, logika, problémamegoldás, sémák	Családfakutatók	Eszközök: zsírkréta, csomagolópapír <i>Olvassátok el a szöveget. Készítsétek el a Rákóczi család családfáját!</i>
Testi-Kinesztéziás <i>A fejlett testi - kinesztéziás intelligenciával rendelkező tanulók legszívesebben mozgással fejezik ki magukat.</i> Kulcsszavak: Atlétika, tánc, színjátás, kézművesség, eszközök használata	Várepítő	Eszközök: homokgyurma készlet <i>Nézzétek meg jól a Sárospataki vár képét! Készítsétek el homokgyurmából a várat!</i>
Zenei <i>Magában foglalja a hangmagasságra, hangszínre és a hangok ritmusára való érzékenységet, valamint a zene ezen elemeinek érzelmi töltetére való fogékonyságot.</i> Kulcsszavak: Éneklés, hangok	Muzsikuskok	Eszközök: Szövegek a tárogatóról és a Rákóczi kor zenei világáról <i>Olvassátok el a Csínom Palkó című dal történetét. Hallgassátok meg!</i> <i>Daltanulás, zenehallgatás</i> www.youtube.com/watch?v=bee5AiKtng&list=RDbee5_AiKtng&start_radio=1

megjegyzése, dallamok felidézése, ritmusok		
Intraperszonális Velejárója az a képesség, hogy megértjük saját érzelmeinket, céljainkat, szándékainkat. A fejlett intraperszonális intelligenciával rendelkező tanulóknak erős az éntudatuk, magabiztosak, szeretnek egyedül dolgozni. Ösztönösen jól mérik fel erejüket és képességeiket. Kulcsszavak: Önismeret, saját erősségeinek, gyengeségeinek ismerete, célok kitűzése, reflektálás	Címerkészítők	Eszközök: dekorgumi, üres fém kenőcsös tubus lapra kinyitva, eszköz a domborításra Készítsétek el a címeret! Mit jelenít meg? Si Deus lád címerét! szövegben!
Vizuális, térbeli Magában foglalja azt a képességet, hogy a világról vizuális – térbeli megjelenítési formákat hozzanak létre, hogy aztán azokat gondolatban vagy valóságosan átalakítsák. Kulcsszavak: Olvasás, térképek, grafikonok, útvonalak, rejtvények, dolgok elképzelése, vizualizálás	Zászlókészítők	Eszközök: csomagolópapír, festék, ecset Készítsétek el II. Rákóczi Ferenc zászlaját! Tájékozódhatsz az alábbi oldalon is: http://www.nemzetijelkepek.hu/tortenelmi-galeria-14.shtml Mit jelentenek a következő kifejezések? Iustam causam Deus non Derelinquet Cum Deo pro Patria et Libertate

Interperszonális A hatékony együttműködés, másik céljainak, motivációinak, és irányultságainak megértésére való törekvés képessége. Kulcsszavak: Emberek megértése, vezetés, szervezés, kommunikáció, konfliktuskezelés	Kiállítás készítőik (a foglalkozás valamennyi résztvevője)	Minden csoportfeladat támogatja, segíti a társas intelligencia terület fejlesztését. A csoportfeladatok után elkészítettük közösen a kiállítást a teremben. A csoportok munkájának bemutatásával, értékelésével zárult a folyamat.
--	---	--

2.3. Az erdő témakör

A tábori projekt tartalmi tervezésének már az elején meghatároztunk több olyan témát, amelyeknek nem maradhatnak ki a hét programjából. Egyik ilyen témakör a természet volt, azon belüli is elsősorban az erdő. A téma feldolgozásában az erdőpedagógia projektben szerzett tapasztalataimat használtam fel.

A tábor helyszínéről szerzett előzetes információk alapján azzal számoltunk, hogy nem lesz lehetőség a környéken hagyományos tantúra vezetésére, ezért a tábor területére tervezett programban gondolkodtam. További kihívás volt, hogy az Erdőpedagógia projekt rendkívül gazdag Erdő-természet moduljából, mely programokat célszerű kiválasztani, mi az, ami belefér egy napba úgy, hogy a gyerekeknek érdekes, de ugyanakkor érthető legyen. A napot végül hat szakaszra bontottuk: 1. Ráhangoló játék, 2. Az erdei viselkedés szabályai; 3. . Az erdő szintjeinek élővilága, 4. Érzékszervi játékok, 5. Alkotás – kézműves foglalkozás, 6. Az erdész munkája (ez már délután)

2.3.1. Az erdő témakör feldolgozásának részletes bemutatása

Témakör: Természet – Erdő (élővilága, az erdész munkája) A foglalkozás célja: A tanulók szerezzenek ismereteket a magyar erdők élővilágáról, az erdész munkájáról. Ismerjék meg az erdő szintjeit, a szintek élővilágáról, az élőlények közötti bonyolult kapcsolatokról Alkalmazott módszerek: beszélgetés, szemléltetés, magyarázat, játék (erdőpedagógiai természetismereti játéktára) Tanulásszervezés: frontális munka, csoport munka, önálló munka Eszközök: applikációs kártyák, fénymásolt anyagok, faszeletek, madzag gombolyag, kézműves foglalkozás eszközei (papír, festék, gyöngyök, fűződrót)
1. Ráhangolás

A program első szakaszában korábbi erdei iskolai tapasztalatok alapján ráhangolására az *Ökoháló* játék bizonyult hatékonynak, amely az erdők élővilágát és a köztük kialakult bonyolult kapcsolatrendszert ismertette meg.

Feladat neve	alkalmazott módszer, technika	Feladat leírása:
Az erdő élővilága	„Ki vagyok én?” erdőpedagógiai játék (barkochba)	A gyerekek egy-egy erdei élőlény fotóját kapják meg úgy, hogy ne lássák (fejük fölé kellett tenni), majd barkochbázva kellett kitalálniuk az élőlény nevét. Sikereség esetén az élőlény fotóját egy biztostúvel a pólójuk elejére fogatják fel. (6.kép)
Táplálkozási kapcsolatok	rendszerzés	A Ki vagyok én folytatása, a fokozatos haladás érdekében az Ökoháló játék előkészítése. A diákok párokat majd sorok (táplálékláncokat) alkotnak a táplálkozás alapján. („Ki mivel táplálkozik?”)
Táplálékháló	„Ökoháló” erdőpedagógiai játék	Kör alkotása után kezdődik az Ökoháló játék, amellyel az élőlények bonyolult kapcsolat teszi láthatóvá egy körbeadott gombolyag segítségével. A játék vezetője (erdő képet tűzött fel a ruhájára) kezdi a játékot azaz adja tovább a gombolyagot annak a gyermeknek, akinek az élőlényével kapcsolatot vél felfedezni, aki ezután az egyik ujjá köré tekert a fonalból, majd tovább adta gombolyagot egy olyan társának, akivel szintén kapcsolatot fedezett fel. (pl. erdő – erdei egér – vörösróka). Az 7. képen látható, hogy mi lesz az eredménye a játéknak. A játék zárásánál felvetjük azt a helyzetet, hogy kivágják az erdő fáit (a tölgyfás/erdős képet tartó elengedi a nála összefutó fonalakat), és egyből látható, hogy összeesik az eddigi bonyolult hálózat. Ekkor kértük meg a gyerekeket, hogy értelmezzék, mi történt (az élőlények elvesztik lakóhelyüket, búvóhelyeiket, táplálékforrásaikat).

2. Az erdei viselkedés szabályai

Csak a lábnyomodat hagyd ott és csak az emlékeidet vigyed el!

Feladat neve	alkalmazott módszer, technika	Feladat leírása:
Az erdei viselkedés szabályai	beszélgetés, magyarázat	A diákok csoportjainak fénymásolt lapokon szereplő rajzolt szituációk közül kell kiválasztani a helyes és helytelen magatartási formákat. Döntésüket indokolni kell.
Az erdő tűz	gyűjtés, beszélgetés, magyarázat	Az erdőtűzek okainak, megelőzési lehetőségeinek összegyűjtése. Viselkedési szabályok, amikor erdőtűzet észlelünk.
„Esőcsinálás”	„Csináljuk esőt!” erdőpedagógiai játék	Az eső fontos az erdőtűzek megelőzésében (olykor az eloltásban). Az érzékszervi játék során a diákoknak a foglalkozás vezetőt kell utánozniuk, akik az esőhangját utánozza (1. csettint az ujjával – elkezd csepegni az eső, 2. egyik keze mutató és középső ujjait összeszorítva csapkodja a másik

		keze tenyerét egyre gyorsabban – szakadni kezd az eső, 3. a két tenyerét összedörzsöli – sűrű, csendes eső) Menetközben a 2. és 3. lépést váltogatja, majd a csettintésekkel zárja. (2-3 perces feladat)
3. . Az erdő szintjeinek élővilága Az erdő szintjeinek és azok élővilágának megismerése, különösen a legmeghatározóbb élőlény a fa kiemelésével		
Feladat neve	alkalmazott módszer, technika	Feladat leírása:
Az erdő szintjei	megbeszélés	A harmadik szakasz az elsöre építve az erdő szintjeit és az egyes szintek élővilágát ismertette meg alaposabban a diákokkal. Váratlan szerencse: a foglalkoztató terem hátsó falán szerepelt egy helyi erdei élővilágot bemutató festmény, amelyen kiváló lehetőséget kínált ennek a szakasznak megvalósításához. Először az erdő szintjeinek neveit tartalmazó szókártyákat kellett a megfelelő szinthez ragasztani (avar-, gye-, cserje- és lombkoronaszint), de előzetesen a diákokkal közösen értelmeztünk (szint nevének értelmezése, miért így nevezik el, mi jellemzi élővilágát stb.).
A fa részei	beszélgetés, alkotás	Először megbeszéljük a fák részeit (gyökértől a levelekig), ezután a gyerekek részvételével egy fát „építünk”, ahol gyerekek voltak a fa alkotói (évgyűrűk, gyökerek, ágak, levelek). Mikor felépült a fa, közösen újra átbeszéltük a fa részeinek szerepét, kipróbálták milyen erős a fa, ellenáll-e a szélnek, majd „működtetni” is kezdték a fát: a gyökerek szűrcsölték fel a „vizet”, az évgyűrűk továbbították, a falevelei pedig szuszogtak (lélegeztek).
Évgyűrűk	megfigyelés, vizsgálat	Kiosztott faszeletkéken nagyítóval vizsgáljuk meg az évgyűrűket, megbeszéljük, hogy miből állnak az évgyűrűk, mi a szerepük a fa működésében (vízszállítás), hány gyűrű képződik egy évben. Majd szappanos vízzel az egyik oldalát bekenjük a szeletkének egy kis részen, majd a túloldalán megfújva buborékokat fújunk, ezzel igazolva, hogy tényleg ott vannak a csövek és átjárhatók.
A szintek élővilága	megbeszélés, megfigyelés, alkotás	A szakaszt záró feladat esetébe minden gyerek kapott egy-egy szókártyát, amely a festményen szereplő élőlények (növények, állatok) neveit tartalmazta, a gyerekek pedig ezeket a megfelelő élőlényhez kellett ragasztani. Annyi segítséget kaptak, hogy a növények nevei zölddel, az állatoké pirossal szerepelt. A felragasztás után közösen ellenőriztük a helyes megoldást. (8. kép)
4. Érzékszervi játékok		

Az erdő megtapasztalása a különböző érzékszervekkel – a foglalkoztató terem melletti sűrűbb fás kertészen		
Feladat neve	alkalmazott módszer, technika	Feladat leírása:
Erdő a talpuk alatt	„Százlábú” erdőpedagógiai játék	Az erdő talajának, aljnövényzetének megtapasztalása. Előtte százlábú és ezerlábú különbsége. A diákok sort alkotnak, megfogják egymás vállát és az első kivételével becsukják a szemüket. Így mennek 1-2 percet, majd megbeszélik tapasztaltakat.
Élőlények táplálkozása 1.	„Rókavadászat” róka erdőpedagógiai játék	A róka téli vadászati módszerének a kipróbálása. Kört alkotnak a diákok, kell egy róka, aki a körön belül csukott szemmel próbálja elkapni a folyamatosan cincogó egereket (3 diák).
Élőlények táplálkozása 1.	„Denevérvadászat” erdőpedagógiai játék	A denevér különleges vadászatának nehézségét lehet megtapasztalni. Hasonló az előző játékhoz (1 denevér és 3 lepke), de a denevért az kell mondani, hogy den-den, a lepkéknek pedig válaszolni: lep-lep. De csak akkor, ha a denevér hangot ad ki!
5. Kézműves foglalkozás A délelőtti program zárás egy is erdőhöz köthető alkotással (9. kép)		
Feladat neve	alkalmazott módszer, technika	Feladat leírása:
Denevér	alkotás	Denevér készítése fotókarton, fonál és hurkapálca felhasználásával,
Róka	alkotás	Róka hajtogatása (origamizni) papírból, amit utána kiszínezhettek vörösre a megfelelő részekben.
Virág	alkotás	Virág készítése gyöngyfűzéssel.
6. Erdész munkája Az erdész munkájának megismerés kis kitekintéssel a vadászatra.		
Feladat neve	alkalmazott módszer, technika	Feladat leírása:
Az erdész munkájának megismerése	„Erdőgazdász” erdőpedagógiai játék	A program délutáni szakaszában a gyerekek az erdész munkájával ismerkedtek meg egy erdőpedagógiában alkalmazott játék (Erdőgazdász) segítségével, amelynek során az erdőgazdálkodás három nagy szakaszát (erdőfelújítás, erdőnevelés, véghasználat) ismerték meg, miközben a gyerekek a fák szerepében játszottak. Így értették meg, miért van szükség az erdők telepítésére, a fák gyérítésére és kivágására. A tanultakat a tábori munkafüzetben rögzítették.
Vadnyomok felismerése	megfigyelés, rendszerezés	A nyomfelismerő feladatnál a gyerekek kaptak egy A4-es méretű nyomhatórozót, majd a 9 év

		alattiaknak egy egyszerűbb feladatlapon kellett felismerni az állatok nyomait, a 9 év felettiek bemelegítésként megkapták a kisebbek feladatlapját, majd egy nehezebb (sokkal több és többféle nyomot tartalmazó) feladatlapon próbálhatták ki nyomkereső képességeiket.
Az erdő szerepe az ember életében	beszélgetés	„Az erdő fohásza” meghallgatás, elolvasása (munkafüzet), majd a tartalmának megismerése, és egy saját fohász írása.

6. kép: Ki vagyok én?

7. kép: Ökoháló

8. kép A festményen szereplő szókártyák

9. kép Kézműves foglalkozás

ÖSSZEFOGLALÁS

A tanítási – tanulási folyamat élményszerű megvalósítása hatékonyan járul hozzá a tanulók motivációjához. Sokféle módját kínálja az információ és tudásanyag átadásának, az érzelmi és erkölcsi nevelésnek. Mindenki megtalálhatja a feladatok között a neki kedvező tanulási utakat.

„Ha valami fontosat szeretnék tanítani, a dolog megtanításának többféle útja, módja lehetséges. A többféle intelligencia egyfajta leltárként hasznos lehet ebben a munkában.”

„Bármilyen tehetséged van, használd azt: az erdő is nagyon csendes lenne, ha csak azok a madarak énekelnének benne, akik a legjobban tudnak énekelni.”

(Henry Van Dyke)

IRODALOMJEGYZÉK

Bárdossy I.-Dudás M.-Pethőné Nagy Cs.-Priskinné Rizner E. (2002): A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest

Gyarmathy É. (2012): Diszlexia a digitális korban, Műszaki Kiadó, Bp.

Hortobágyi K. (1991): Projekt kézikönyv, Altern füzetek, Budapest: Iskolafejlesztési Alapítvány OKI Iskolafejlesztési Központ

Hunya Márta (2009): Projektmódszer a 21. században.
http://folyoiratok.ofi.hu/sites/default/files/article_attachments/upsz_2009_11_08.pdf
(2019.10.30.)

In.: „ÚTKERESÉS ÉS ÚJRATERVEZÉS” (szerk. Baranyiné Kóczy Judit, Fehér Ágota), Széchenyi István Egyetem Győr, 2020

- Kovátsné Németh M.(2006): Fenntartható oktatás és projektpedagógia, In.: Új Pedagógiai Szemle, OKI, Bp., 2006.
- Kováts-Németh M. (2010): Erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig, Comenius Kft. Pécs,
- Kövecsesné Gősi V. (2015): A különböző intelligenciaterületek fejlesztési lehetőségei környezeti nevelési projektben In.: Módszertani irányok a pedagógusképzés fejlesztésében Nyugat – Dunántúlon, (szerk.: Kispálné Horváth Mária) NymE Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ, Szombathely (2015)
<http://tanmester.tanarkepzo.hu/projektpedagogia> (2019.10.30.)
- Kövecsesné Gősi V. (2018): A digitális korszak oktatásmódszertani kihívásai
- Kövecsesné Gősi V. (2020): A magyarságtudat erősítésének lehetőségei a különböző intelligenciaterületek fejlesztésére épülő projektben In.: Pedagógusképzés a Kárpát-medencében, Tananyagfejlesztési Tapasztalatok, jó gyakorlatok, Széchenyi István Egyetem Győr, 2020.
- Kövecsesné Gősi V.-Lampert B.-Milbik L. (2020): A Kárpát-medencei kulturális örökség feldolgozási lehetőségei élménypedagógiai módszerekkel formális és nemformális kontextusban alsó tagozaton A tavaszi ünnepkör In.: Pedagógusképzés a Kárpát-medencében, Tananyagfejlesztési Tapasztalatok, jó gyakorlatok, Széchenyi István Egyetem Győr, 2020.
- L.Stipkovits E. (2020): Szeretetre éhezve 11 tévhit a kamaszokról nem csak szülőknek, HVG könyvek Bp.
- M. Nádas M. (2003): Projektoktatás, Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, Bp.
- Nemoda Judit (2008): Kritikai gondolkodást fejlesztő magyar órák, In: Anyanyelv pedagógia 2008.3-4. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=129> (2019.10.30.)
- Nicholson – Nelson, K. (2007): A többszörös intelligencia, SZIA, Bp.
- Tari A. (2011): Z Generáció, Tericum Kiadó, Bp.
- Tari A. (2013): Ki a fontos: Én vagy én? Tericum Kiadó, Bp.
- Tari A. (2015): Generációk online, Tericum Kiadó, Bp.
- Tari A. (2017): Bátor generációk, Tericum Kiadó, Bp.